

LABIAUSIAI PAŽEIDŽIAMŲ ASMENŲ GRUPIŲ SKAUSMO VALDYMO GAIRĖS

Tarptautinė skausmo studijų asociacija

Klinikinės gairės - tai sistemingai parengti teiginiai, leidžiantys gydytojams ir pacientams priimti geriausius sprendimus dėl jų priežiūros. Idealiu atveju gairės yra pagrįstos įrodymais, bet kartais gali būti pagrįstos ir autoritetingais konsensuso pareiškimais (Livesey & Noon 2007). Pateiktos gairės skirtos nustatyti geriausias konkrečių problemų valdymo praktikas. Stiprūs įrodymai padeda pasiekti ekspertų susitarimus, bet net ir turint įrodymus, gali būti sunku pakeisti ilgalaikius įsitikinimus ir praktiką. Pasaulinės kovos su skausmu metais pabrėžiamos keturios pagrindinės grupės: silpni vyresnio amžiaus žmonės, vaikai ir kūdikiai, žmonės su proto negalia ir kankinimą (smurtą) išgyvenę asmenys. Nors gali būti ir kitų pažeidžiamų grupių, šiame informaciniame lape daugiausia dėmesio skiriama minėtosioms. Atsižvelgiant į platų skausmo patirties ir individualių skirtumų tarp grupių ir jų viduje spektrą, gali būti, kad nėra vienodų gairių, kurios tiktų visiems. Su šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad kai kurie pažeidžiami asmenys gali ribotai bendrauti žodžiu (pvz., sergantys sunkia demencija ar kūdikiai). Atsižvelgiant į skausmo subjektyvumą, reikia specialių rekomendacijų, kaip spręsti pacientų, ribotai gebančių bendrauti, poreikius.

Bent dešimt gairių sutelkia dėmesį į vyresnio amžiaus žmones ir apima tokius klausimus kaip skausmo vertinimas ir valdymas, ūminis ir lėtinis skausmas arba skausmas, susijęs su osteoartritu (pvz., Herr ir kt., 2011 m., Schofield ir kt. 2018, Hadjistavropoulos ir kt. „American College of Rheumatology 2012“, „American Geriatric Society 2015“, Amerikos medicinos direktorių asociacija 2015, Australijos ir Naujosios Zelandijos anesteziologų koledžas 2013, Ajovos universitetas, 2015, 2016 m. Hadjistavropoulos, 2017). Literatūroje labai mažai gairių, skirtų sutrikusio intelekto asmenų skausmo vertinimui ir valdymui. Tyrėjai kartais aptaria, kaip naudoti vaikų skausmo vertinimo priemones („Doody & Bailey 2017“), kaip pritaikyti valdymo režimą pagal etiologiją ir paciento charakteristikas bei pageidavimus (pirmenybes) (Doody & Bailey 2017). Stengtasi sukurti vertinimo priemones, tinkamas sutrikusio intelekto suaugusiems (pvz., sudaryta lėtinio skausmo skalė nekalbantiems sutrikusiu intelektu sergantiems suaugusiems [CPS-NAID]; Burkitt ir kt.,

2009). Bendras požiūris į sutrikusio intelekto suaugusiųjų skausmo vertinimą aptartas Hadjistavropoulos ir kitų. (2011).

Literatūra susijusi su vaikų ir naujagimių skausmo valdymu, daug išsamesnė. Pediatrams skirta keletą gairių. Šiose gairėse, išleistose konkrečių šalių ir Pasaulio sveikatos organizacijos, daugiausia dėmesio skiriama ūminiam, lėtiniam ar vėžio sukeltam skausmui ir (pvz., „Royal College of Emergency Medicine“, 2017 m., Nacionalinis sveikatos ir priežiūros instituto 2018 m., Pasaulio sveikatos organizacijos 2012 m., „British Pain Society 2009“). Diskusiją apie kūdikių skausmo vertinimą galima rasti Ruskin ir kt., publikacijose (2011). Dėl kankinimą (smurtą) išgyvenusių asmenų, yra keletas gairių, tačiau dažnai dėmesys skiriamas psichologinių sutrikimų (Amris & Williams 2015) valdymui, o ne skausmui. Nepaisant to, buvo pateikta nemažai rekomendacijų dėl šios grupės asmenų skausmo valdymo. (Williams & Volkman 2010, Prip & Persson 2012).

Literatūra

- [1]Amris K1, Williams AC. (2015) Managing chronic pain in survivors of torture. *Pain Manag.* 2015;5(1):5-12. doi:10.2217/pmt.14.50.
- [2]Burkitt, Breau et al., (2009). Pilot study of the feasibility of the Non-Communicating Children's Pain Checklist – Revised for pain assessment in adults with intellectual disabilities. *Journal of Pain Management*, 2(1)
- [3]Doody O, Bailey ME (2017) Interventions in pain management for persons with an intellectual disability. *Journal of Intellectual Disabilities*
- [4]Gagnon, M. M., Hadjistavropoulos, T., & Williams, J. (2013). Development and mixed methods evaluation of a pain assessment video training program for long-term care staff. *Pain Research & Management*, 18(6), 307-312.
- [5]Hadjistavropoulos, T., Breau, L. & Craig, K.D. (2011). Pain assessment in adults and children with limited ability to communicate. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 260-280). New York: Guilford Press
- [6]Hadjistavropoulos, T., Williams, J., Kaasalainen, S., Hunter, P.V., Savoie, M. & Wickson-Griffiths, A. (2016). Increasing the frequency and timeliness of pain assessment and management in long-

term care: Knowledge transfer and sustained implementation. *Pain Research and Management*, vol. 2016, Article ID 6493463, 13 pages. doi:10.1155/2016/6493463

[7] Hadjistavropoulos, T. (2017). Guidelines and practical approaches for the effective pain assessment of the patient with dementia. In S. Gibson and S. Lautenbacher (Editors), *Pain in dementia*, pp. 177-191. Philadelphia: Wolters Kluwer.

[8] Livesey & Noon (2007) Implementing guidelines: what works. *ADC Education & Practice* 92.5

[9] National Institute for Health & Care Excellence. NICE guidelines pain management in children with medical illnesses

<https://www.evidence.nhs.uk/search?q=NICE+guidelines+pain+management...children>

[10] Ruskin, D., Amaria, K.A., Warnock, F.F., & McGrath, P.A. (2011). Assessment of pain in infants, children and adolescents. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 213-241). New York: Guilford Press.

[11] The Royal College of Emergency Medicine. Best Practice Guideline. Management of pain in children (REV July 2017). 1. Revised. July 2017.

[12] Williams A & Volkman (2010) Understanding Pain from torture. *Pain Management*. 3. 359-366

[13] Prip K, Persson AL, Sjolund BH (2012) Sensory functions in the foot soles in victims of generalised torture, in victims beaten under the feet (falanga) and in healthy controls – a blinded study using quantitative sensory testing. *BMC Int. Health Hum. Rights*. 12.39.

[14] World Health Organisation (2012) Guidelines on the treatment of persistent pain in children with medical illnesses.

Autoriai:

Patricia Schofield, PhD, Co-Chair Global Year Task Force Professor of Pain & Ageing Abertay University Dundee, United Kingdom
Thomas Hadjistavropoulos, PhD Research Chair in Aging and Health Department of Psychology University of Regina Regina, Canada.

Vertimas: © Lietuvos skausmo draugija